

במהלך הקריאה כילויס קיסר, קשה להימנע מאסוציאציות המתקשרות לאירועי הבלחה העוכרים בשנים האחרונות על ישראל. מרגש לא פחות גם תרגום אנטוניוס וקליאופטרה, שרק לפני כמה שבועות נראה על מסך הטלוויזיה, בניוסה תיאטרונית נהדרת, ששום תיאטרון ישראלי לא ישווה לה.

גורקי

אתה המחזאי התיאטרוני המרגשות ביותר, שחוזה כתוב שורות אלה מעורר, היתה הצגת בשפל מאת **מקסים גורקי**. כנראה של תרגומי מחזות מאת המשורר **אברהם שלונגי** (סקי, שראה יורו באחרונה) מצויים מחזותיו וואסה ז'לנובה ובשפלי).

קריאת בשפל היא נכחיית פעולת-תגמול של העוני בעושר, לא רק ברסיה הצארית, אלא בכל חברה של פערים בלתי-מגושרים בין עוני ועושר. עלילת בשפל המתרחשת במיקלט לילה לעניים חסרי-כוח, מציגה את העוני על ניוולו המחולט. בשפל הוא נכחיית התופת של העוני. שם

סוסרימחזאי גורקי תחזית-רעב לדור הווידוא

שחקן מובטל אומר: אתמול בבית-החולים אמר לי הרופא: האורגניזם שלך, אומר הוא, מורעל באיכותו לגמרי... קשה לשכוח את קולו טילוב, בעל מיקלטה-הילילה, שהוא ערפי רובלים, מהסוג המכוער ביותר עלי ארמות, ואינו יחיד כזה בעולם, ואת השורה של לוקה אני זוכר כמו מאתמול: לדידי כל פרעוש טהור וקדוש: בולם שחורים, בולם מרקרים...

איוה מחזה של צער ניוול העולם, של פרולטריון-האשפתות, אותם עלובי חיים, שאין להם דבר להפסיד, מלבד אויקיהם, כמאמר קארל מארכס או כמאמר אליושקה האומר: ואני אלך... אלך ואשכב לי באמצע הרחוב - רמוס אותי! טרוף אותי! איני רוצה מלום - וסוף פסיק; ונטטיה המשיכה לדיברו: מיסכן; עודנו צעיר לימים וכבר... אבוד.

עולם זה של רעב, שמנסחת אנה כמילים: איני זוכרת יום שאכלתי לשובע... על כל פרוסת-ילחם החדתי... כל ימי החדתי... שחדתי... שמה אוכל יותר מאחרים... שחבות לבשתי כל ימי... כל חיי האומללים... בעד מה: מחזה של מוות, המיועד לחיים, שבסופו תולה השחקן את עצמו.

בחברה הישראלית המזויפת של מערכת וידיאו וטלוויזיות ציבועניות ומי יין ושושנים, מתאר בשפל את העבר המחריר, ואולי את העתיד, שאת פירותיו וכספיו אכלנו ונגסנו בהווה עלוב זה.

ברכט

לברטולד ברכט, השקספיר של המאה * אברהם שלונסקי - תרגומי מחזות (ג); מקסים גורקי; וואסה ז'לנובה + בשפל; מלכה"ד אריה אהרונ; הוצאת ספריית מעלים ויד שלונסקי; 155 עמ' (כריכה רכה).

מי מריבה

צ'לטון

בכל תרבות מצויות בעונות תרבותיות, המצליחות להישרד באורח בלתי-מובן, חאת למרות שערכם התרבותי שואף לאפס, בנוף התיאטרונים הישראליים. גדולת הבעיות היא הבימאית האמריקאית **נולה צ'לטון**, שהצליחה במהלך העשור האחרון לחסל, מבחינת נושאי הטיפול התיאטרוניים, כל נושא ישראלי אפשרי, החל מנושא הדת, וכלה במרד הימאים.

בימאית צ'לטון תחליף דהוי למייקל אלפרדס

נחות, בעוד שאותו תיאטרון ישראלי, רחה כשרון בינלאומי בנימוי כמייקל אלפרדס, לעומת הצלחתו של אלפרדס בניכור, נותר התיאטרון הישראלי עם הצלחותיו.

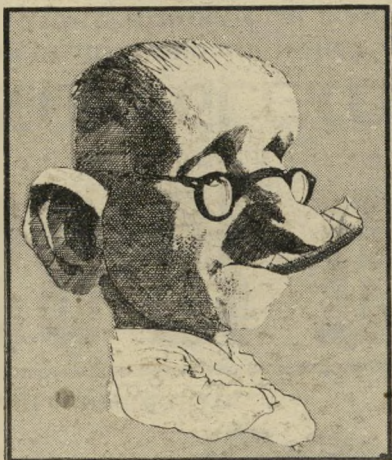
העשרים, היתה ערנה בשנים האחרונות, ומחזותיו מועלים בכל אתר ואתר בעולם.

שניים ממחזותיו המועלים של ברטולד ברכט ראראור באחרונה בתרגום לעיברית, תרגום ישב כמעט, החסר את הלשון התלת-מימית של ברכט. המחזות הם אמא קוראז וילדיה והנפש הטובה מסצואן (*).

סיפוריה של **אמא קוראז**, הוא מחזה כרוניקה מימי מילחמת שלושים השנה, שניתן להעבירו כמעט לכל מילחמה (וגם למילחמת לבנון). באחד משיאי המחזה גוררת אמא קוראז על פני הבימה את עגלתה, שחוחה, כשהיא מעבירה רטט אימה בצופים.

אמא קוראז וילדיה הוא מחזה על הישרדות במילחמה, החושף אותה על כל וועותיה, והיו כלי הנשק הקטלניים שלה קטלניים ככל שיהיו. זה מחזה על עייטים העטים על פגרים. זה מחזה על יצר הישרדות האנושי, שאמא קוראז הפכה לו לסמל. בין שורות הדומה, מביא ברטולד ברכט, מעט מהאנימאמין שלו על המילחמות, כאמצעות הכומר האומר:

תמיד יש כאלה שמסתובבים ואומרים: יום אחד תיגמר המילחמה. אבל אני אומר: מי

מחזאי ברכט

מי אומר שהמילחמה תיגמר?

אומר שהמילחמה תיגמר יום אחד? ודאי שיכולה להיות איוה הפוגה. המילחמה צריכה לשאוף רוח פחדים, והיא עלולה אפילו ליסול קורבן לתאונה. היא לא מבוטחת מפני דברים באלה, אין דבר מושלם עלי ארמות... לא שמת

* ברטולד ברכט - אמא קוראז וילדיה + הנפש הטובה מסצואן; עברית: שמעון זנדנבק; הוצאת עם עובד; 180 עמ' (כריכה רכה).

לב למשהו - וכבר עסקיביש, ואז צריך להוציא את המילחמה מהבויץ. אבל הקיסרים והמלכים והאפיפיור וישעיו אותה בעת צרה. ככה שבספדהבל אין מה לחשוש. חיים ארוכים צפויים לה..."

פרקים כמו אמא קוראז בשיא פריחתה הכלכלית, שבפתיחתו אומרת אמא קוראז: אתם לא תכפישו לי את המילחמה בבויץ. אומרים שהיא משמידה את ההלשים, אבל אלה אבודים

אביו. **אבנר צחורי** מתאבד. אלה שאינם מתינו עושים כל שביכולתם כדי לרדת מן הארץ נמלטים מהמות הסימלי כמפני ספחת. אפילו הוונה המפרקת את לחצי המין של התחנה המרכזית, מתכננת ירידה ופתיחת עסק בחו"ל. למרות החזרות הקבועות של נושאי מחזותיו של חנוך לוויין, הוא רחוק מלהיות חיפזני כחיטוטו כנפש החברה הישראלית, והוא עושה זאת בלא מורא וללא משוא פנים. ממישפם הפתיחה: אבא החולה הולך לבית-כיסא. ארבעה ימים הוא לא עשה, אולי הוא יעשה עכשיו משחיל לוויין את חיפזו בקהל המאוזכיסטי הוראה את עצמו על המראה הבימתית של לוויין אחד מקיטעי הסיום של **מונטקרה**, מגדיר את החיים והמות הישראליים, בלא ציפועו אידאולוגי, כמילים קליטות: ובכל זאת, את הדבר האמיתי שיש לנו להגיד אנחנו לא אומרים. ואני שואל: הלא כשאנו שוכבים על העגלה הזאת, והסדרין הלבן מכסה אותנו, ועוד מעט תכסה אותנו גם האדמה, כשאנחנו שוכבים כאן הכל נעשה פתאום ברור מאוד, מד היה תפל ומה עיקר, ברור לנו שהיה משהו אחר להגיד ואנחנו לא אומרים. ביזבזנו, לעסנו וירקנו ולא אומרים. אלהים, אתה נתת לנו את ההלוויית כדי להזכיר לנו את חיינו, עשה שלא נישכח את העגלה הזאת ואת הסדרין הזה גם בר ההלוויית...

מחזותיו של חנוך לוויין, וכך גם אורזי המאודות, אלה מחזות קריאים, בעל עדי-ספרותי, שקריאתו משחררת אותנו מהערות הדביליות של זה היושב לימין או לשמאלך באולם התיאטרון, או הצחוק האידיוטי ברגע שבו צריך לבכות, וכל אותן הפרעות שמעניק אלום-התיאטרון למחזותיו של חנוך לוויין, לאותה עדה מאוזכיסטית, שהוא מעניק לה את סס החיים האחרון שלה.

אלפי

התופעה האנתגטית היחידה בעולם התיאטרון הישראלי, במהלך עשור השנים האחרון, הו תופעת התיאטרון הקהילתי שלא זכו

סטיריקון ושמו טל-פוליטיקה

האויב הגדול ביותר של התיאטרון הישראלי, עולה מדי יום בימו על המירקע, בשעה 9, תחת הכותרת מבט לחדשות. הדראמות של הפוליטיקה הישראלית, שמות בכיס הקטן כל התרחשות תיאטרונית, תהא אשר תהא. תיאטרון טל-פוליטיקה, מציג יום אחד את שרון בפסיגה ולמחרת במירחוב, מישחקי מלך ואכיוון. אין בישראל מחזאי אחד, היכול לתמרוד עם שבוש מיקרי של הפוליטיקה הישראלית. גם התיאטרונים כאנגליה, בצרפת ובגרמניה אינם מסוגלים לתמרוד מול תיאטרון הטל-פוליטיקה של ישראל.

גם בימי שלום... ואמא קוראז קוברת את ילדיה, עד לסוף המר, שבו מושר השייר: בא האביב. קום כן-אדם! / השלג תם. המת מונח. / ומי שחי עוד וקיים / קישר שרוכים, צועד בסך.

לוויין

אם קיים מחזאי ישראלי בעל-ערך, היוצר (כשפע) בעשור השנים האחרונות, ושומר על זיק של תיאטרון ישראלי של ממש, הרי זה המחזאי חנוך לוויין.

כאחרונה ראה-יור מחזהו אורזי המד וודות (*), שהוא עוד אחד מסדרת מחזותיו של לוויין, על ניוונה של החברה הישראלית. בדומה למחזותיו הקודמים של לוויין, מגלה גם מחזה זה בפני הצופים והקוראים, כי את ניוולם, אפסותם ורייכונם, אלה, כמאוזכרים מחרדי, ממתנים בשקיקה להלקאותיו של לוויין.

באורזי המאודות, שכותרת המילה שלו היא קומדיה עם שמונה הלוייות, מעלה לוויין מעין קאברט סארקסטי של 30 דמויות מחמש מישפחות, רווקים, רווקות, זונה, שני קברנים, שני חסידים, כמה מתים ועוד כהנה וכהנה.

גם מחזה זה מצרף פרק נוסף לרקוויאם הניווני של החברה האשכנזית בישראל, שחיייה נעים בין הלוויית, החתונות והמחלות. **שבתאי שוסטר** מת מעצירות, **לאמציה הרפשיטטר** הורד מוציאים גידול ממוחו והוא מת, ובעקבותיו מת

* חנוך לוויין - אורזי המאודות; הוצאת הקיבוץ המאוחד וטימן קריאה; 63 עמ' (כריכה רכה).